

KVITSØY KOMMUNE
4180 KVITSØY

**RUS OG PSYKIATRIPLAN
FOR KVITSØY KOMMUNE
2018- 2022**

Innholdsliste:

1.0 Innledning

- 1.1 Mål med psykiatriplanen 3
- 1.2 Lovverk og nasjonale styringsverktøy 3
- 1.3 Arbeid med planen 3

2.0 Psykisk helse

- 2.1 Utbredelse av psykiske og eller ruslidelser blant befolkningsgrupper i Norge 4
- 2.2 Lokale forhold 5

3.0 Kommunale helse og omsorgstjenester i Kvitsøy til barn og unge

- 3.1 Organisering av tjenester til barn og unge 5
- 3.2 Helsestasjon og skolehelsetjenesten 5
- 3.3 Barnehagen 6/7
- 3.4 Skolen 7
- 3.5 Helse og sosialkonsulent 7

4.0 Kommunale helse og omsorgstjenester i Kvitsøy til voksne

- 4.1 Psykisk helsearbeid 8

5.0 Psykososialt kriseteam 9

6.0 Tilgjengelighet, kvalitet og brukermedvirkning 9

7.0 utfordringer fremover 9/10

1.0 Innledning

Første plan for psykisk helsearbeid i Kvitsøy kommune var for perioden 1999 - 2006 med revisjon i 2005. Planen var blant annet basert på statlig vedtatt opptrappingsplan for psykisk helsevern 1999-2006, som innebar øremerkede tilskudd fra staten til kommunene. Forrige plan var for perioden 2014 - 2017. Fra og med 2007 har innsatsen til psykisk helsearbeid i Kvitsøy kommune blitt behandlet i forbindelse med årsmeldinger og økonomiplaner.

1.1 Mål med psykiatriplanen

Planen skal vise hvordan kommunen jobber for å styrke kvalitet, kompetanse og kapasitet i tjenestene til barn, unge og voksne med psykisk lidelser og eller ruslidelser og deres pårørende, og hvordan kommunen jobber forebyggende for å fremme god helse i befolkningen.

Planen vil både omhandle tiltak av helsefremmende og forebyggende karakter, og spesifikke tiltak innen psykisk helsearbeid av både forebyggende og behandlende karakter.

Folkehelse er rettet mot befolkningen som sådan. Hensikten er å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge, og å hindre både psykisk og somatisk sykdom. I tillegg er det psykiske helsearbeidet rettet mot enkeltindivider med en identifisert lidelse, eller med risiko for dette.

1.2 Lovverk og nasjonale styringsverktøy

Kommunene og spesialisthelsetjenesten har ansvar for å tilby tjenester til personer med psykiske helseproblemer og/eller rusmiddelproblemer. Lov om kommunale helse og omsorgstjenester m.m. viser til hvilke ansvarsoppgaver kommunen har for alle pasient og brukergrupper og plikten til å tilby forsvarlige tjenester. Regjeringens politikk har som overordnet mål å redusere de negative konsekvensene av rusmiddelbruk og psykiske problemer for den enkelte og samfunnet. Det er også de senere årene satt mer fokus barn og unges psykiske helse og hos eldre. Veilederen i lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid for voksne beskriver krav og forventninger til lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid i lys av gjeldende lovverk og nasjonale føringer for området. Den angir sentrale aktører og skisserer hvordan tjenestene kan ivareta målene på en god måte. Veilederen peker på sentrale faktorer som påvirker den psykiske helsen og bruken av rusmidler, og viser hvordan tjenestene kan tilrettelegge for en bevisst og systematisk håndtering av muligheter og barrierer i utforming og organisering av tjenestetilbudet (helsedirektoratet).

Folkehelseloven styrker kommunens ansvar for forebyggende og helsefremmende arbeid i alle samfunnssektorer

1.3 Arbeid med planen

Planen er utarbeidet av helse og sosialkonsulent, helse- og omsorgssjef, helsesøster, rektor Kvitsøy skole og styrer Kvitsøy barnehage.

Planen er bygget på gjeldende lovverk og offentlige styringsdokumenter, samt gjennomgang av egen praksis.

2.0 Forekomst av psykiske og/eller ruslidelser

2.1 Utbredelse av psykiske og eller ruslidelser blant befolkningsgrupper i Norge

Barn og unge:

I et globalt perspektiv har norske barn svært god helse, men psykiske plager og lidelser vurderes likevel som et stort helseproblem. De senere tiårene viser tendenser til økning i psykiske plager blant barn og unge, særlig depresjon og angst. Antall barn og unge som får behandling for psykiske lidelser har økt, og flere bruker antidepressiva. I Folkehelsemeldingen viser man til at:

15-20 prosent av barn og unge i alderen 3-18 år har nedsatt funksjon på grunn av psykiske plager som angst, depresjon og atferdsproblemer.

Ca. 8 prosent av barn og unge oppfyller kriteriene til en psykisk lidelse.

Kilde: www.napha.no/barn_unge_folkehelsemeldingen

Voksne:

Norske og internasjonale studier viser at 30-50 prosent av den voksne befolkningen vil få en psykisk lidelse i løpet av livet (Kessler, 2005a, Mykletun, 2009).

- 30 prosent får en angstlidelse. Hyppigst er spesifikk fobi og sosial fobi.
- 25 prosent får en stemningslidelse (hovedsakelig depresjon).
- 10-20 prosent får en ruslidelse.
- Rundt 1-2 prosent får schizofreni eller en annen psykoselidelse.

Kilde: www.fhi.no/nettpub/hin/helse-og-sykdom/psykisk-helse-hos-voksne---folkehel/

Eldre:

En rapport utarbeidet av Folkehelseinstituttet viser til undersøkelser som sier at om lag 4 - 8 % av eldre over 65 år kan lide av alvorlig depresjon, mens om lag 25 -35 % kan ha depressive plager. Forekomstestimatene for alvorlige angstlidelser og symptomer på angst ser ut til å være om lag de samme som for depresjon. Psykoser og demens forekommer blant om lag 0,5 – 1,0 % av de yngste av de eldre (65-70 år). Forekomsten av demens blant de aller eldste er høy, og helt oppe i 80 % i enkelte sykehjemsstudier. Forekomsten av lidelser som kan ha psykotiske ledsagersymptomer øker også med økende alder, slik at psykotiske symptomer blant de aller eldste antakelig er mer vanlig enn blant de yngste av de eldste.

Kilde: <https://fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/moba/pdf/eldre-i-norge-pdf.pdf>

2.2 Lokale forhold

Det er mye god psykisk helse blant befolkningen på Kvitsøy. Men også på Kvitsøy har vi personer som har psykiske og eller ruslidelser, både barn, unge, voksne og eldre.

God helse kommer ikke av seg selv. Godt forebyggende og helsefremmende arbeid, varierte tiltak, og god fagkompetanse når sykdom rammer, er viktige faktorer for å fremme god helse.

3.0 Kommunale helse- og omsorgstjenester i Kvitsøy til barn og unge

3.1 Organisering av tjenester til barn og unge

Skolen og barnehage samarbeider med helse og sosialtjenesten gjennom kvartals vise møter i ”ressursteam for barn og unge”. Teamet består av helsesøster, PPT, sosiallærer, spesialpedagog, styrer i barnehagen, barnevernskonsulent, helse og sosialkonsulent, og kommunelege ved behov.

Helsesøster og helse og omsorgskonsulent samarbeider med skole og barnehage i enkeltsaker og gjennom veiledning og undervisning av pedagogisk personell, barn og foreldre.

Skole og barnehagen samarbeider tett med Randaberg PPT. Personalet i barnehagen får veiledning en gang per måned og etter behov med skolen. I samarbeidet vektlegges også utredning.

Kvitsøy kommune har et vertskommunesamarbeid med Randaberg kommune innen barneverntjenester.

3.2 Helsesøstertjenesten, førskolebarn og skolehelsetjenesten

Kvitsøy kommune har samarbeidsavtale med Randaberg om kjøp av helsesøster tjenester en dag i uken. Helsestasjon- og skolehelsetjenesten omfatter alle barn og unge mellom 0-20 år. De fleste ungdommer reiser fra Kvitsøy når de er rundt 16 år, derfor blir etterspørselen på tjenesten fra 16-20 år liten.

Tiltak:

- Helsestasjonen har spesielt fokus på mors psykiske helse etter fødselen. Ved 6 ukers kontroll tilbyr helsestasjonen en screening av mors psykiske helse (EPDS-kartlegging).
- Helsestasjonen tilbyr, ut i fra denne kartleggingen, støttesamtaler til de mødrene som har behov for det (evt mor og far).
- I skolehelsetjenesten har helsesøster årlig lunsj med 3.- 4. klassetrinn. Tema er blant annet kostholdsopplysning, søvn og vennskap.

- 8. klassetrinn får tilbud om individuell helsesamtale en gang pr år, der teamet blant annet er hvordan eleven oppfatter sin egen psykisk helse, og forhold til rus.
- Helsesøster har grupper i 9.-10. klassetrinn med tema psykisk helse og rus. Sykepleier innen psykisk helse på Randaberg helsestasjon deltar sammen med helsesøster i undervisningen.
- Helsestasjonen tilbyr samtaler ved behov, enten på helsestasjonen eller i skolehelsetjenesten.
- I tillegg kan innbyggere i Kvitsøy kommune benytte seg av aktuelle tjenester som gis av Randaberg helsestasjon. Helsesøster koordinere tjenestene.
- Helsestasjon for ungdom(HFU) på Randaberg helsestasjon er til benyttelse for ungdom på Kvitsøy også. Det er ingen faste aldersgrenser, men tilbudet er først og fremst rettet mot ungdom i alderen 13 - 20 år.
- Psykisk helseteam har lavterskeltilbud og kan ta imot henvendelser på tlf. 404 13 059 tirsdag-fredag fra foreldre og fagpersoner.

3.3 Barnehagen - i et folkehelseperspektiv

Kvitsøy barnehage ønsker å være et godt sted for barna, der alle skal være gode medmennesker med respekt og toleranse for hverandre. Barna skal kjenne seg trygge og hevde seg på en positiv måte.

Tiltak:

- Barns medvirkning står sentralt i barnehagen. Med dette menes at barna i stor grad får påvirke sin egen hverdag ut i fra egne interesser. Barnehagen har utarbeidet et verdigrunnlag som er beskrevet i årsplanen, med tittelen "EG SER DEG". Dette omhandler både barn, personal og foreldre.
- Innenfor HMS, og forskrift om miljørettet helsevern, har barnehagen rutiner for hvordan det jobbes med psykososiale forhold. I beskrivelsen av rutinene står det blant annet at psykososiale forhold skal diskuteres i avdelings- og personalmøter, medarbeidersamtaler og foreldresamtaler. Ved siden av den daglige kontakten personalet har med hele barnegruppa, har hvert barn sin egen voksenkontakt ved oppstart i barnehagen. Denne kontakten har et ekstra ansvar for å ivareta og sørge for at det enkelte barn har det bra.
- Tilstrekkelig bemanning, med relevant kompetanse er også viktig for kvaliteten. Her er «tidlig innsats» et viktig stikkord, både når det gjelder skole og barnehage. I Kunnskapsdepartementets strategiplan «Kompetanse for fremtidens barnehage 2018-2022», står det at kommunene skal motta midler de kommende år, som skal benyttes til å skjerpe pedagognormen for å sikre at andelen barnehagelærere øker.

Både bemannings – og pedagognormen skal skjerpes ytterligere. Denne normen har nå Kvitsøy barnehage oppnådd.

3.4 Skolen

Skole og opplæring er en av kommunens viktigste oppgaver i forhold til psykisk helse. Skolen er en sentral arena for forebyggende tiltak.

Skolen skal gi alle elever uansett funksjonsnivå og faglige forutsetninger, et godt psykososialt læringsmiljø. Skolen har planer på ulike nivå som skal sikre et systematisk arbeid med dette. Felles for disse planene er at faglig utvikling, faglig og sosial mestring, sammen med sikring av et trygt psykososialt miljø, ses på som to sider av samme sak - et godt og trygt læringsmiljø.

Skolens arbeid med læringsmiljøet skjer på ulike nivåer, med ulike arbeidsmåter og i forhold til ulike grupper. Hovedfokus for arbeidet er å fremme psykisk helse og forebygge plager. Mål om å oppdage elever som har plager. Raskt iverksette en tiltaksplan for oppfølging med tilpassing enten på individnivå eller klassenivå, jamfør Opplæringsloven kapittel 9A. Ogå statlige føringer som «Mestre hele livet» - Regjeringens strategi for god psykisk helse (2017–2022) er gjeldende.

Tiltak:

- Skolen har en egen handlingsplan (sosial læringsplan) som følges opp både på system- og individnivå. Denne omhandler både forebyggende tiltak og tiltak i forbindelse med at psykisk helse avdekkes hos elever.
- Helse- og sosialkonsulenten bistår skolen i arbeidet med psykisk helse hos elevene og har 20 % av sin stilling på skolen.

3.5 Helse og sosialkonsulent

Kommunens psykiske helsetilbud, er et lavterskeltilbud til personer som over tid eller i kortere perioder trenger støtte og hjelp. Forebyggende tiltak for barn og unge er et viktig satsingsområde.

Den psykiske helsetjenesten har som oppgave å bistå personer med psykiske lidelser/problemer og deres familier slik at de får en bedre livskvalitet og opplevelse av mestring. Det kan være hjelp til å finne sosiale aktiviteter, tiltak som støttekontakt, råd og veiledning, samtale/støtte til pårørende, hjelp til medisinbehandling mm

4.0 Kommunale helse og omsorgstjenester i Kvitsøy til voksne

4.1 Psykisk helsearbeid

Kommunens ansvar innen psykisk helsearbeid til voksne omfatter både tiltak for personer med psykisk og eller ruslidelser, og tjenester av forebyggende karakter. Tjenestene er både vedtaksbasert og lavterskeltilbud. Brukere med langvarige og sammensatte problemstillinger vil få tilbud om individuell plan. I tillegg er det et godt samarbeid mellom kommunen og Randaberg DPS om felles brukere. Fra 2020 er det lovpålagt at kommunene skal ansatte egen kommunepsykolog. Denne tjenesten kan inngå i et interkommunalt samarbeid.

Tiltak:

- Psykiske helsetjenester for voksne (vedtaksbasert):
 - Støtte og veiledningssamtale i hjemmet eller ved tjenestens lokaler.
 - Individuelle tiltak rundt hverdagsmestring.
 - Tilbudet er gratis.
- Lavterskeltilbud – psykisk helse:
 - Innebærer inntil 2 samtaler uten vedtak. Dette gjelder brukere, pårørende eller andre i kommunen som har behov for samtaleterapi eller andre hjelpetiltak over tid.
 - Tilbudet er gratis.
- Kommunen har en samarbeidsavtale med Krisesenteret i Stavanger og Voldtektsmottaket i Stavanger.
- Kvitsøy kommune kan også benytte seg av Pårørendesenteret i regi av Helse Stavanger.

Forebyggende tiltak:

- Hummeren aktivitetssenter (Torsdagstreffet) er et tilrettelagt aktivitetstilbud for hjemmeboende eldre i Kvitsøy kommune. Hensikten med tiltaket er å skape trivsel i hverdagen og forebygge ensomhet og isolasjon.
- Inntil to støttesamtaler uten vedtak.

5.0 Psykososialt kriseteam

Kvitsøy kommune har et psykososialt kriseteam som del av sin totale kriseberedskap. Teamet skal være et støtteapparat for personer som har vært utsatt for store psykiske påkjenninger i forbindelse med brå og uforutsette hendelser, for eksempel dødsfall, selvmord eller ulykke.

Teamets oppgaver:

- Gi nødvendig hjelp og støtte i den oppståtte situasjonen.
- Delta i etterarbeid/debrifing med andre aktuelle involverte.
- Hjelp de kriserammede til hurtigst mulig å gjenoppta sine livsfunksjoner.

Psykososialt kriseteam er et tverrfaglig team bestående av fagpersoner fra forskjellige områder. Temaets medlemmer er pr i dag:

- Kommunelege (leder)
- Helse og omsorgssjef
- Psykiatrisk sykepleier (helse og omsorgskonsulent)
- Sykepleier fra Kombisenteret
- Prest
- Lensmann

6.0 Tilgjengelighet, kvalitet og brukermedvirkning

Tiltak:

- Psykisk helsearbeid i Kvitsøy kommune vil fremover øke kunnskapen rundt lovverk og nasjonale styringsverktøy som et ledd i vårt forbedringsarbeid. Vi vil også følge med på endringer vi står overfor i samfunnet og som kan ha implikasjoner for det arbeidet vi gjør på området. Vi vil på denne måten også kunne identifisere videre satsningsområder.
- Vi vil fortsette å ha fokus på brukermedvirkning og pårørendearbeid.
- Etablere et godt samarbeid med barnevernstjenesten i Randaberg.
- Fortsette samarbeidet med ambulant team ved poliklinikken på Sola DPS avdeling Randaberg.

- Ha dialog barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) i saker hvor samarbeid er naturlig.
- Fortsette å se etter egnede lokaler til samtaler på skolen.
- Fortsette samarbeidet med NAV.

7.0 utfordringer fremover

Med fastlandsforbindelse planlegges det for at Kvitsøy kommune kan bli en kommune i vekst. Vi må være forberedt på nye problemstillinger innen psykisk helse, og tilstrebe riktig og nok kompetanse til å kunne møte fremtidige utfordringer.

Kvitsøy har en relativt høy andel av befolkningen i aldersgruppen 55-80+ år. Kommunen vil derfor opprettholde sitt fokus på eldre og psykisk helse, ved forebygging av ensomhet og isolasjon, i årene fremover.

Barn og unge i Kvitsøy kommune har også sine utfordringer, store som små slik at barn og unges psykiske helse må være i vinden til enhver tid.

Kommunen vil jobbe aktivt for å bryte ned tabuer rundt det å være psykisk syk. Alle har en psykisk helse. Dette kan gjøres ved markering av for eksempel "Verdensdagen for psykisk helse", og gjennom holdninger som ansatte i helsesektoren, skole og barnehage målbærer gjennom sitt arbeid.

Fra 2020 blir det stilt krav fra regjeringen om at kommunene må ha ergoterapeut og psykolog. Kravet om psykolog i kommunen må diskuteres med de rette instansene og en må finne ut hvordan en kan finne de beste løsningene for kommunen og dens innbyggere.